

Koncepce jazykového vzdělávání 2017–2022

Materiál vznikl na základě příkazu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k plnění služebních a pracovních úkolů ve věci přípravy Koncepce jazykového vzdělávání na léta 2017–2022 (č. j. MSMT-38611/2016).

Praha, 10. dubna 2017

Obsah

I.	Úvod	3
II.	Manažerské shrnutí	5
III.	Analýza současného stavu jazykového vzdělávání	8
	Výsledky didaktických testů z cizích jazyků (CERMAT)	8
	Výsledky testování jazykové gramotnosti žáků v cizích jazycích (ČŠI)	9
	Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů z pohledu zaměstnavatelů (NÚV)	10
	Přechod absolventů středních odborných škol na trh práce (NÚV)	10
	Analýza potřeb mezi MŠ a ZŠ v rámci projektu MAP/SRP (NIDV/MŠMT)	11
	Analýza potřeb mezi SŠ a VOŠ v rámci projektu P-KAP (NÚV)	11
	Závěry z analýzy	12
IV.	Cíle jazykového vzdělávání	13
V.	Nástroje a opatření	15
	Příloha 1	22
	Příloha 2	24

I. Úvod

Předložený materiál Koncepce jazykového vzdělávání 2017–2022 (dále jen Koncepce) vznikl na základě příkazu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k plnění služebních a pracovních úkolů ve věci přípravy Koncepce jazykového vzdělávání na léta 2017–2022 (č. j. MSMT-38611/2016). Uvedený příkaz stanovil rámec a účel zpracování materiálu, který byl dále rozvinut v rámci činnosti Metodické rady. Pracovní verze materiálu byla dne 26. 1. 2017 představena na jednání Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny.

Materiál navazuje na dokument Národní plán výuky cizích jazyků, který byl zpracován pro roky 2005–2008, v jehož rámci vzniklo několik nástrojů a výstupů pro podporu výuky cizích jazyků. Materiál sleduje dlouhodobý cíl, *Posílení komunikační kompetence žáků v cizích jazycích*, který je z hlediska cizojazyčné výuky klíčový, a dále čtyři dílčí cíle, které jsou rozvíjeny prioritami a konkrétními nástroji.

Koncepce zohledňuje skutečnost, že v současné době v rámci globalizačních procesů dochází ke stále intenzivnějšímu střetávání osob hovořících různými jazyky a ke vzájemné spolupráci ve všech oblastech lidské činnosti. To vše utváří nové požadavky na znalosti cizích jazyků, jejichž výuka nabývá na významu. Internacionalizace soukromé i profesní sféry vyžaduje schopnost jedince komunikovat minimálně v jednom z cizích jazyků. Jazykové vzdělávání se tak stává významným přínosem k dosahování vzdělávacích cílů ve všech stupních vzdělávání, kde jsou rozvíjeny komunikační dovednosti v různých jazycích, které jsou potřebné nejen pro komunikaci v běžném životě, ale i pro vykonávání profese či pro další studium.

Navrhovaná Koncepce je v souladu s evropskou koncepcí jazykového vzdělávání a jazykovou politikou vícejazyčnosti. Stejně tak zohledňuje Strategii digitálního vzdělávání do roku 2020, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020, připravovaný Kariérní řád učitelů¹ a další podpůrné činnosti MŠMT, zejména v oblasti evropských a národních projektů na podporu jazykového vzdělávání. Opatření v Koncepti jazykového vzdělávání podporují naplňování Strategie rozvoje mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání do roku 2020, která má za cíl posílit vzdělávací mobilitu studentů do zahraničí v terciálním vzdělávání. Kvalitní jazykové vzdělávání na základních a středních školách je základním předpokladem pro realizaci mobility studentů do zahraničí na vyšších stupních vzdělávací soustavy. Koncepce se primárně zabývá jazykovým vzděláváním žáků v základním a středním vzdělávání.

Cíl Koncepce se stal určujícím pro stanovení jednotlivých nástrojů napříč spektrem vzdělávacího systému, které mají pomoci zlepšit úroveň cizojazyčného vzdělávání. Vzhledem k tomu, že stěžejním aktérem pro osvojení komunikační kompetence v jazycích je učitel a jeho odborné kompetence, je materiál strukturován s těžištěm v profesním rozvoji učitelů jazyků. V jednotlivých nástrojích jsou obsaženy konkrétní cíle pro úspěšnou realizaci jazykového vzdělávání zaměřeného na rozvoj komunikační kompetence žáků a studentů ve více jazycích, tak, aby v nich byly respektovány nejen požadavky moderní společnosti, ale i nejnovější poznatky didaktiky jazyků. Koncepce představuje koncepční materiál, který bude konkretizován do akčního plánu, přičemž jeho cílem není popsat všechny problémy jazykového vzdělávání v České republice. Navrhuje možnosti zlepšení cizojazyčného vzdělávání v časově omezeném pětiletém období, pro které rozpracovává realizovatelné a sledovatelné aktivity v českém vzdělávacím prostředí, které mají vést k proměně výuky cizích jazyků a zvýšení její kvality.

Pro tvorbu Koncepce bylo důležité provést analýzu zdrojů, které poskytují informace o stavu jazykového vzdělávání získané pomocí různých šetření. Jedná se o výsledky České školní inspekce, Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV), výsledky šetření, která pravidelně realizuje NÚV, a dále o výsledky šetření aktuálně probíhajících projektů MAP/SRP a P-KAP v rámci OP VVV. Výsledky této analýzy jsou obsahem části III. Analýza současného stavu jazykového vzdělávání, pro názornost je v Příloze 2 uvedeno její grafické zpracování.

¹ Některé navrhované nástroje bezprostředně souvisejí s chystaným Kariérním řádem učitelů, přičemž další vývoj Kariérního řádu učitelů závisí na průběhu legislativního procesu aktuálně projednávané novely zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, Parlamentem ČR. Standard učitele, který je součástí Kariérního řádu, by měl být doplněn o některá specifika, která se vztahují ke kompetencím učitele cizího jazyka.

V Příloze 1 jsou pro přehlednost uvedeny výstupní jazykové úrovně včetně přidělené časové dotace ve všech rámcových vzdělávacích programech.

V části IV. jsou stanoveny dílčí cíle jazykového vzdělávání, které jsou v Koncepti prioritně podporovány, a v části V. jsou definovány nástroje pro jejich dosažení.

Koncepce se nezabývá češtinou jako druhým jazykem a specifickým vzděláváním žáků s jiným mateřským jazykem, protože se jedná o téma, které prozatím není legislativně ukotveno a není pevnou součástí dokumentů RVP. V odborných kruzích je to ovšem plně respektované téma, ke kterému postupně vznikají základní teoreticko-metodické dokumenty a kterému je v budoucnosti nutné věnovat dostatečnou pozornost. Problematiku češtiny jako druhého jazyka je třeba začít řešit v rámci Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu, která byla obsažena v usnesení vlády České republiky č. 11 ze dne 9. ledna 2017.

V další fázi bude na základě Koncepce připraven akční plán, který určí gesci jednotlivých nástrojů a opatření, která budou náležitě konkretizována. Koncepce bude rovněž odborným podkladem pro Řídící orgán OP VVV při plánování dalších výzev prioritní osy 3 OP VVV. Dále se předpokládá provazba Koncepce na vypsání výzvy k jazykovému vzdělávání od roku 2018.

II. Manažerské shrnutí

Koncepce jazykového vzdělávání 2017–2022, navazující na dokument Národní plán výuky cizích jazyků, který byl zpracován pro roky 2005–2008, vznikla z příkazu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k plnění služebních a pracovních úkolů ve věci přípravy Koncepce jazykového vzdělávání na léta 2017–2022 (č. j. MSMT-38611/2016).

Cíle jazykového vzdělávání

Materiál sleduje dlouhodobý cíl, *Posílení komunikační kompetence žáků v cizích jazycích*, který je z hlediska cizojazyčné výuky klíčový. Komunikační kompetence žáků v cizích jazycích je dosahována na očekávaných úrovních definovaných ve Společném evropském referenčním rámci i v rámcových vzdělávacích programech.

Dlouhodobý cíl se dále dělí na tyto dílčí cíle:

- A. Komunikační kompetence žáků v cizích jazycích
- B. Jazyková, oborová a metodická vybavenost učitelů cizích jazyků
- C. Příprava budoucích učitelů cizích jazyků
- D. Zajištění dobrých a vhodných podmínek jazykového vzdělávání

Analýza současného stavu jazykového vzdělávání

Materiál vychází z dostupných analýz v oblasti cizojazyčného vzdělávání a zahrnuje nástroje pro zlepšení jeho kvality s ohledem na hlavní cíl výuky cizích jazyků.

Výsledky testování jazykové gramotnosti žáků v cizích jazycích (ČŠI)

Z analýzy testování znalostí a dovedností žáků v cizích jazycích realizovaného ČŠI v roce 2014 lze vyvodit, že při stanovené minimální hranici úspěšnosti 75 % je hrubá úspěšnost žáků jak v anglickém jazyce v 8. ročnících základních škol, tak v německém jazyce v 8. ročnících základních škol spíše neuspokojivá. Podobnou situaci lze pozorovat také u žáků 2. ročníků středních odborných škol.

Výsledky didaktických testů z cizích jazyků (CERMAT)

V rámci maturity z cizího jazyka výsledky této analýzy sice naznačují, že didaktické testy vykazují zejména v anglickém jazyce poměrně vysokou průměrnou úspěšnost, avšak vzhledem k tomu, že je hranice úspěšnosti nastavena na 44 % (ve standardizovaných testech podobného typu je to 60 %), nelze tvrdit, že by úspěšní absolventi maturitní zkoušky dosahovali jazykových znalostí na úrovni B1.

Přechod absolventů středních odborných škol na trh práce (NÚV)

Z hlediska připravenosti absolventů a míry osvojení jazykových kompetencí pociťují určité rezervy také zaměstnavatelé, zejména pak v případě absolventů maturitních oborů. Žáci maturitních oborů jsou s úrovní cizího jazyka ve smyslu kompetence získané na střední škole víceméně spokojeni. Pokud však přihlédneme k hodnocení připravenosti ke komunikaci v cizím jazyce podle požadavků trhu práce, je spokojena již menší část žáků. Oslovení žáci deklarují, že jim pro úspěšný vstup na trh práce mimo jiné chybí lepší znalost cizího jazyka v obecné rovině, s čímž souvisí i pociťovaný deficit komunikační kompetence v cizím jazyce.

Žáci v oborech s výučním listem pociťují nedostatek v připravenosti pro komunikaci v cizím jazyce ve vztahu k požadavkům trhu práce – ve srovnání s hodnocením získané jazykové úrovně na střední škole je spokojenost žáků nižší, stejně jako v případě žáků maturitních oborů.

Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů z pohledu zaměstnavatelů (NÚV)

Z názorů zaměstnavatelů na budoucí vývoj a další směřování pracovního trhu z hlediska požadavků na pracovní sílu přitom vyplývá, že se význam osvojení jazykových dovedností pro možnost pracovního uplatnění bude v následujících letech zvyšovat.

Závěry z analýzy

Zjištění analytické části Koncepce poukazují na skutečnost, že dosažené jazykové znalosti a dovednosti žáků jsou nedostačující a nejsou plně v souladu s očekávanými výstupy RVP dokumentů, zejména při zohlednění skutečnosti, že RVP uvádějí minimální očekávané úrovně žáků. Výsledky žáků neodpovídají jejich praktickým potřebám, a to i ve vztahu k požadavkům trhu práce. Z těchto zjištění lze tedy do určité míry vyvodit, že se nedaří naplňovat vlastní účel cizojazyčné výuky.

Priority a nástroje

Z důvodu uvedených zjištění byly stanoveny následující priority, které mají vést k posílení komunikační kompetence žáků v cizích jazycích. Priority jsou naplňovány konkrétními nástroji.

Priorita 1: Metodicko-didaktické a jazykové semináře v rámci DVPP

Nástroje:

- a) Semináře pro uplatňování metod rozvíjejících komunikační kompetenci v cizím jazyce žáků
- b) Semináře k hodnocení, diagnostice a testování žákových dovedností a znalostí v cizím jazyce
- c) Semináře k metodice CLIL
- d) Semináře k výuce odborného jazyka (pro profesní účely)
- e) Semináře k využívání digitálních technologií ve výuce cizích jazyků
- f) Jazykové vzdělávání učitelů v cizím jazyce
- g) Vytvoření vzdělávacího programu, který zkvalitní podmínky pro soustavné a systematické další vzdělávání učitelů cizího jazyka

Priorita 2: Profil absolventa

Nástroj: V rámci přípravy budoucích učitelů na vysokých školách bude iniciováno stanovení jednotných požadavků na Profil absolventů všech studijních programů vysokých škol připravujících budoucí učitele cizích jazyků.

Priorita 3: Podpora mobilit žáků a učitelů (cizích jazyků i neязыkových oborů)

Nástroje:

- a) Mobility skupin a kolektivů na ZŠ
- b) Podpora mobilit pro všechny studenty vysokých škol (zejména pro studenty – budoucí učitele jazyků)
- c) Mobility učitelů

Priorita 4: Ověřování úrovně jazykových znalostí a dovedností žáků

Nástroje:

- a) Sjednocení pohledu na kvalitu výuky cizích jazyků v rámci hodnotící činnosti České školní inspekce
- b) Využívání a rozvíjení nástroje InspIS SET pro ověřování výsledků žáků ZŠ a SŠ

Priorita 5: Rozvoj Metodických kabinetů (v rámci projektu IPs IMKA)

Nástroj: Využití systému Metodických kabinetů a podpora profesního rozvoje vyučujících cizích jazyků

Priorita 6: Systematická úprava RVP dokumentů a rozvoj ŠVP

Nástroje:

- a) Revize a úprava dokumentu RVP s cílem výuky dvou cizích jazyků
- b) Kulaté stoly pro koordinátory ŠVP s cílem informovat o obsahu oblasti Jazyk a jazyková komunikace

III. Analýza současného stavu jazykového vzdělávání

Tato část Koncepce je věnována analýzám a výstupům týkajícím se problematiky jazykového vzdělávání, přičemž se opírá o data, kterými disponuje Národní ústav pro vzdělávání a další instituce v resortu MŠMT, jmenovitě Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) a Česká školní inspekce (ČŠI). Pro úplnost tato část zahrnuje i přehled minimálních výstupních úrovní znalostí cizích jazyků v jednotlivých oborech vzdělávání včetně minimálního počtu hodin.²

Analytická část vychází z různých typů dat a je koncipována tak, aby v souvislosti s problematikou jazykového vzdělávání poskytla pohled z vícero úhlů. V materiálu jsou využita jednak tvrdá statistická data z výsledků didaktických testů v rámci maturitní zkoušky z cizích jazyků (CZVV), jednak data z výběrových šetření realizovaných ČŠI a NÚV.

V rámci koncepce jazykového vzdělávání jsou využity výsledky testování znalostí žáků v cizích jazycích (ČŠI). Z výsledků didaktických testů maturitní zkoušky jsou zahrnuta pouze data za dva nejčastěji volené cizí jazyky, a to angličtinu a němčinu. Data za ruský, francouzský a španělský jazyk zahrnuta nejsou. Zároveň jsou v materiálu využity výstupy, které poskytují pohled samotných žáků škol na míru osvojení jazykových kompetencí v rámci studia a na možnost aplikace těchto znalostí na pracovním trhu, názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů v souvislosti s jazykovým vzděláváním a na důležitost jazykových kompetencí pro pracovní uplatnění. V materiálu jsou dále využity výstupy z analýzy potřeb základních, středních a vyšších odborných škol, které se týkají možností rozvoje jazykového vzdělávání, včetně deklarovaných opatření, která by rozvoji této oblasti napomohla.

Výsledky didaktických testů z cizích jazyků (CERMAT)

Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky³ stanovuje požadavky na žáka na referenční úrovni B1 podle SERR. Vzhledem k tomu, že je maturitní zkouška jednoúrovňová, vychází z požadavků RVP pro střední odborné vzdělávání, ve kterém je první cizí jazyk stanoven na úrovni B1. Výstupní úroveň RVP pro gymnázia je ovšem B2. Hranice úspěšnosti (*cut-off score*) v didaktických testech pro cizí jazyky je stanovena na 44 %.⁴

V didaktickém testu z anglického jazyka v jarním termínu v roce 2016 z celkového počtu 41 599⁵ žáků v rámci celé ČR uspělo 39 227 žáků, tedy 94,3 %⁶. Graf I poskytuje orientační srovnání výsledků didaktických testů za roky 2014–2016, a to jak z celkového pohledu, tak z pohledu sledovaných kategorií vzdělání – z přiloženého grafu je dobře patrné, že se úspěšnost žáků v posledních třech letech pohybuje na podobné úrovni a ve většině případů zde nedochází k žádným markantním výkyvům. V rámci kategorií vzdělání se nad celorepublikovým průměrem úspěšnosti v didaktickém testu z anglického jazyka pohybují žáci gymnázií (K), žáci maturitních oborů (bez odborného výcviku) se pohybují lehce pod celorepublikovým průměrem. Nejnižší úspěšnost v didaktickém testu z anglického jazyka vykazují žáci nástaveb, kde na rozdíl od ostatních kategorií vzdělání dochází k výraznějšímu poklesu v úspěšnosti – v souvislosti s nástavbovým vzděláváním je nicméně třeba brát v úvahu heterogenost skupiny žáků v této kategorii, která má na vývoj úspěšnosti v čase nezanedbatelný vliv.

Pokud jde o výsledky didaktických testů z německého jazyka, průměrná úspěšnost dosahuje ve srovnání s anglickým jazykem nižších hodnot. V didaktickém testu z německého jazyka v jarním termínu v roce 2016

² Viz Příloha 1.

³ Katalogy požadavků pro školní rok 2015/2016, respektive 2016/2017 zaznamenaly oproti předchozím katalogům pár drobných úprav, a sice doplnění a upřesnění formulací jednak v sekci Očekávané vědomosti a dovednosti, jednak v sekci Základní specifikace. Nejedná se o zásadní změny struktury či rozsahu maturitní zkoušky a obsahu učiva, ale o změny, které reflektují zkušenosti z předešlých zkušebních období maturitní zkoušky, a změny, které reagují na podněty odborné pedagogické veřejnosti. Úpravy rovněž přispívají ke zvýšení reliability zkoušky či pomáhají konsolidaci struktury a srozumitelnosti textu katalogu, a to samozřejmě s přihlédnutím k zachování meziroční srovnatelnosti zkušebních úloh a zadání. V jednotlivých katalogích jsou vyznačeny změny oproti katalogům pro školní rok 2014/2015. Více info na: http://www.novamaturita.cz/index.php?id_document=1404033138.

⁴ Jak stanovují Kritéria hodnocení zkoušek a dílčích zkoušek společné části maturitní zkoušky, která každoročně vydává MŠMT.

⁵ Data obsahují údaje za žáky bez uzpůsobení zkoušky pro sluchově postižené, kteří vykonávali maturitní zkoušku v prvním termínu (řádném, popř. náhradním).

⁶ Viz Příloha 2, Graf I.

z celkového počtu 2 177⁷ žáků v rámci celé ČR uspělo 1 732 žáků, tedy 79,6 %⁸. Graf II poskytuje pohled na vývoj průměrné úspěšnosti žáků za roky 2014–2016, opět se zohledněním sledovaných kategorií vzdělání. V rámci kategorií vzdělání se nad celorepublikovým průměrem úspěšnosti v didaktickém testu z německého jazyka opět pohybují žáci gymnázií (K) a do roku 2016 též žáci maturitních oborů (bez odborného výcviku). Nejnižší úspěšnost v didaktickém testu z německého jazyka opět vykazují žáci nástaveb. S výjimkou žáků gymnázií (K) dochází u didaktických testů z německého jazyka ve všech vzdělávacích kategoriích k výraznějšímu poklesu úspěšnosti.

Výsledky testování jazykové gramotnosti žáků v cizích jazycích (ČŠI)

V souladu se záměrem poskytovat zpětnou vazbu o výsledcích vzdělávání realizuje ČŠI od roku 2012 průběžně výběrové ověřování výsledků žáků v rámci různých sledovaných oblastí, včetně jazykové gramotnosti a cizích jazyků. Zjišťování jsou zaměřena na sledování aktuální úrovně dosažení očekávaných výstupů v jednotlivých vyučovacích předmětech či vzdělávacích oblastech podle rámcových vzdělávacích programů. Pokud ověřování probíhá mimo uzlové body vzdělávání⁹, je obtížnost úloh nastavena na požadovanou úroveň relevantní pro nejbližší vyšší uzlový bod s tím, že výsledky jsou interpretovány z hlediska vzdálenosti, která žákům chybí k dosažení požadované úrovně. Na úrovni žáka a školy poskytují výsledky těchto zjišťování informaci o tom, jak žáci naplňují minimální požadavky definované státem (podle příslušných rámcových vzdělávacích programů, případně standardů). Na úrovni vzdělávací soustavy a jejího řízení jsou výsledky důležitým zdrojem informací, například pro tvorbu vzdělávacích politik nebo pro případné úpravy RVP dokumentů. Zjišťování se zaměřuje na cizí jazyk, který je vyučován jako první cizí jazyk. Pro úspěšnost v testech je stanovena hranice 75 %. Ověřování výsledků zahrnuje čtení s porozuměním (zhruba 40 % úloh) a poslech (zhruba 40 % úloh), slovní zásobu (zhruba 10 % úloh) a gramatiku (zhruba 10 % úloh). Na školní úrovni se ověřuje dovednost psaní a mluvení. Testy jsou konstruovány z úloh a otázek s uzavřenou i částečně otevřenou odpovědí. Relativně vysoký počet hodnocených otázek (řádově desítky v každém testu) a jejich kvalita se promítají do trvale vysokých hodnot reliability testů (nad 0,9), umožňujících získané výsledky považovat za spolehlivou reflexi ověřovaných dovedností.

Použité výstupy vycházejí z výběrového ověřování výsledků žáků na úrovni 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol, které bylo realizováno v roce 2014 se zaměřením na anglický a německý jazyk.

V případě anglického jazyka se hrubá úspěšnost žáků 8. ročníků základních škol pohybuje na hladině cca 55 %¹⁰. V Grafu III je zároveň v souvislosti s hrubou úspěšností žáků zohledněna úspěšnost v rámci tematických oblastí – žáci 8. ročníků základních škol jsou nejvíce úspěšní ve čtení a porozumění textu (62 %) a ve slovní zásobě (59 %). Nižší úspěšnost je evidována v případě tematické části se zaměřením na gramatiku (50 %) a poslech (pouze 45 %). Žáci 2. ročníků SOŠ se z hlediska hrubé úspěšnosti pohybují na úrovni 61 %¹¹. 58 % žáků bylo úspěšných v tematické oblasti zaměřené na poslech. Nejvíce problémovou oblastí je gramatika (uspělo pouze 45 % žáků).

V německém jazyce se úspěšnost žáků 8. ročníků základních škol pohybuje na úrovni 60 %¹². Hrubá úspěšnost žáků 8. ročníků základních škol dosahuje nejvyšších hodnot především v tematické oblasti zaměřené na poslech (63 %) a na čtení a porozumění textu (62 %). 57 % žáků bylo úspěšných v gramatice, nejnižší úspěšnost můžeme evidovat v oblasti věnované slovní zásobě (pouze 51 %). V případě žáků 2. ročníků středních odborných škol je úspěšnost nižší – hrubá úspěšnost se pohybuje na hladině 49 %¹³. Při zohlednění tematických oblastí jsou výsledky poměrně podobné jako v případě žáků 8. ročníků (gramatika – 52 %, poslech – 51 %, čtení

⁷ Data obsahují údaje za žáky bez uzpůsobení zkoušky pro sluchově postižené, kteří vykonávali maturitní zkoušku v prvním termínu (řádném, popř. náhradním).

⁸ Viz Příloha 2, Graf II.

⁹ Uzlové body nejsou pevně definovány. Lze je pouze stanovit podle očekávaných výstupů v RVP. Pro základní vzdělávání se jedná o: 1. období 1. stupně ZŠ, 2. období 1. stupně ZŠ, 2. stupeň ZŠ.

¹⁰ Viz Příloha 2, Graf III.

¹¹ Viz Příloha 2, Graf III.

¹² Viz Příloha 2, Graf IV.

¹³ Viz Příloha 2, Graf IV.

s porozuměním – 51 %), s výjimkou slovní zásoby, kde hrubá úspěšnost ve srovnání s ostatními oblastmi dosahuje výrazně nižší hodnoty (pouze 35 %).

Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů z pohledu zaměstnavatelů (NÚV)

NÚV realizoval v letech 2004–2007 a 2013 šetření mezi zaměstnavateli, které se zaměřovalo na hodnocení připravenosti absolventů z pohledu zaměstnavatelů a možnosti jejich uplatnitelnosti na trhu práce. V rámci šetření se zaměstnavatelé měli mimo jiné vyjádřit k tomu, kde pociťují mezery v připravenosti absolventů a na co by se školy měly v rámci výuky více zaměřit. V případě zběhlosti v cizích jazycích pociťují zaměstnavatelé rezervy především u absolventů maturitních oborů (59 %), nicméně školy by se podle nich měly více zaměřit také na jazykovou přípravu vysokoškoláků (47 %) ¹⁴. U absolventů učebních oborů deklaruje potřebu zlepšení přípravy žáků jen 23 % zaměstnavatelů – v případě absolventů učebních oborů je nicméně třeba brát v potaz to, že zběhlosti v cizích jazycích nepřikládají zaměstnavatelé příliš velkou důležitost a nejde o kompetenci, která by byla z hlediska uplatnění absolventů učebních oborů považována za klíčovou.

Zaměstnavatelé byli v rámci šetření dotázáni také na to, u jakých kompetencí předpokládají v následujících letech růst významu pro možnost pracovního uplatnění. Důležitost podle zaměstnavatelů vzroste právě v případě zběhlosti v cizích jazycích – takto se vyjádřilo 78 % z nich ¹⁵. S přihlédnutím k sektorové příslušnosti zaměstnavatelů deklaruje nárůst důležitosti této kompetence 76 % zaměstnavatelů ze sekundárního sektoru, 83 % z terciárního sektoru a 75 % z kvartérního sektoru. Pokud se podíváme na vývoj důležitosti v čase, zjistíme, že v roce 2013 deklaruje rostoucí význam zběhlosti v cizích jazycích vyšší podíl zaměstnavatelů, než tomu bylo v letech 2004–2007. Zatímco v letech 2004–2007 deklarovalo rostoucí důležitost a význam této kompetence 60 % zaměstnavatelů, v roce 2013 je to již 78 % zaměstnavatelů.

Přechod absolventů středních odborných škol na trh práce (NÚV)

Informace vychází ze šetření žáků posledních ročníků středních odborných škol, které bylo realizováno v roce 2015. Vzorek zahrnoval 2 184 žáků maturitních oborů (kategorie M) a 591 žáků učebních oborů (kategorie H). Zjišťováno bylo jednak hodnocení získané úrovně cizího jazyka na střední škole, jednak připravenost v oblasti komunikace v cizím jazyce z hlediska požadavků trhu práce.

Absolventi středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (kategorie M)

S úrovní cizího jazyka ve smyslu kompetence získané na střední škole je spokojeno 75 % žáků maturitních oborů. Spokojenost žáků se pohybuje ve vybraných skupinách oborů nejčastěji v rozmezí 64–84 %. K nejvíce spokojeným patří žáci ve skupinách 68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost (83 %), 63 Ekonomika a administrativa (80 %), 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (79 %) a 78 Obecně odborná příprava (78 %). Ze skupin s nižším počtem respondentů se pak kladné hodnocení vyskytuje i ve skupině 53 Zdravotnictví (84 %).

Pokud bychom se v případě žáků maturitních oborů zaměřili na hodnocení připravenosti komunikovat v cizím jazyce podle požadavků trhu práce, spokojeno je jen 63 % žáků. Oproti hodnocení osvojení kompetencí v rámci školní přípravy lze tedy vidět určitý propad, a to napříč všemi sledovanými skupinami oborů ¹⁶. Když se žáci maturitních oborů měli vyjádřit, v čem z hlediska uplatnitelnosti na pracovním trhu pociťují nedostatky, přibližně 16 % z nich uvedlo, že jim pro úspěch a možnost uplatnění na trhu práce chybí dostatečná znalost cizího jazyka, resp. jazyků – z této skupiny žáků pak 56 % uvádí, že postrádají lepší úroveň cizího jazyka obecně, 24 % považuje za problém, že nedosahují aktivní, komunikativní úrovně v cizím jazyce. ¹⁷

Absolventi středního odborného vzdělávání s výučním listem (kategorie H)

Ze žáků učebních oborů (kategorie H) je s úrovní získané jazykové přípravy na střední škole spokojeno asi 65 % žáků – spokojenost je tedy v případě učebních oborů nižší než deklarovaná spokojenost v maturitních oborech. Stejně jako v případě žáků maturitních oborů dosahuje i zde hodnocení připravenosti komunikovat v cizím jazyce podle požadavků trhu práce nižších hodnot – spokojeno je jen 47 % vyučených. Připravenost v oblasti komunikace v cizím jazyce podle požadavků trhu práce v daném oboru hodnotí žáci posledních ročníků

¹⁴ Viz Příloha 2, Graf V.

¹⁵ Viz Příloha 2, Graf VI.

¹⁶ Viz Příloha 2, Graf VII.

¹⁷ Viz Příloha 2, Graf VIII.

učebních oborů hůře než získanou úroveň cizího jazyka na střední škole, a to napříč všemi sledovanými skupinami oborů¹⁸.

Analýza potřeb mezi MŠ a ZŠ v rámci projektu MAP/SRP (NIDV/MŠMT)¹⁹

V rámci tohoto materiálu jsou využity také výstupy, které se týkají potřeb mateřských a základních škol sledovaných v projektu MAP/SRP, který běží souběžně s projektem P-KAP, realizovaným Národním ústavem pro vzdělávání.

Podobně jako v projektu P-KAP i v rámci MAP/SRP proběhla analýza potřeb mezi mateřskými a základními školami v rámci předem stanovených oblastí intervencí. Jednou z těchto oblastí, nadefinovaných v rámci OP VVV, je rozvoj jazykového vzdělávání. Tato oblast byla nicméně sledována pouze na základních školách v ČR (celkem 3985 škol) – šetření zde proběhlo na přelomu roku 2015/16.

Potřebu rozvíjet se v oblasti jazykového vzdělávání vyjádřilo v dotazníku téměř 92 % škol, konkrétně 3 660 základních škol. Z toho se pro nadpoloviční většinu z nich jedná o prioritu na prvním místě v rámci nepovinných oblastí intervencí. Pokud bychom zohlednili také důležitost nepovinných oblastí intervencí, rozvoj jazykového vzdělávání je pro základní školy ve srovnání s ostatními oblastmi jednou z hlavních priorit²⁰.

Z hlediska budoucího vývoje a rozvoje jazykové gramotnosti se školy plánují soustředit na dostatečné technické a materiální zabezpečení pro výuku cizích jazyků, na rozvoj znalostí učitelů 1. a 2. stupně a aplikaci těchto znalostí ve výuce, využívání a nákup učebnic, cizojazyčné literatury, multimédií a dalších materiálů pro rozvoj této oblasti²¹.

Nejčastěji zmiňovanou překážkou, kterou základní školy v rámci oblasti rozvoje jazykové gramotnosti deklarují, je nedostatek stabilní finanční podpory pro rozvoj jazykové gramotnosti ve smyslu personálního zajištění pedagogického dozoru koutků, zajištění volně otevřených učeben, možného půlení hodin, inovace a výměny učebních pomůcek k rozvoji gramotností, zajištění dostatečného počtu těchto pomůcek apod.²²

Analýza potřeb mezi SŠ a VOŠ v rámci projektu P-KAP (NÚV)

Jak již bylo zmíněno v předchozí části, věnované potřebám mateřských a základních škol, v rámci OP VVV běží paralelní projekt P-KAP se zaměřením na potřeby středních a vyšších odborných škol v ČR, který je realizován Národním ústavem pro vzdělávání. Stejně jako v případě projektu MAP/SRP byly i v projektu P-KAP OP VVV definovány oblasti, v jejichž rámci byla analýza potřeb škol realizována. Jednou z těchto oblastí je jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury. Analýza byla realizována prostřednictvím dotazníkového šetření na školách, kterého se zúčastnilo 1334 škol – sesbíraná data tedy pokrývají potřeby téměř všech středních a vyšších odborných škol v ČR (návratnost dotazníků činí cca 98 %).

Když se školy měly vyjádřit k důležitosti rozvoje jazykového vzdělávání, ohodnotilo tuto oblast jako důležitou 84 % středních a vyšších odborných škol. Pokud jde o opatření, která by středním a vyšším odborným školám v rozvoji jazykového vzdělávání pomohla, školy nejčastěji zmiňují prostředky na zajištění mobility žáků s cílem poskytnout jazykovou praxi všem žákům (73 %) a mobility vyučujících do zahraničí s cílem posílit jejich jazykové kompetence (71 %)²³. 64 % škol deklaruje potřebu vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků, digitální podporu výuky cizích jazyků by uvítalo 62 % škol.

Při zohlednění důležitosti je pro střední a vyšší odborné školy prioritou potřeba prostředků na zajištění mobility žáků a mobility vyučujících do zahraničí s cílem posílit jejich jazykové kompetence²⁴. Mezi priority dále patří vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků a částečně také výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením. Určitý potenciál pro rozvoj jazykového vzdělávání lze vidět

¹⁸ Viz Příloha 2, Graf IX.

¹⁹ Samotná realizace projektu spadá pod NIDV, nicméně sběr dat byl organizován Odborem školské statistiky, analýz a informační strategie (Odbor 65).

²⁰ Viz Příloha 2, Graf X.

²¹ Viz Příloha 2, Graf XI.

²² Viz Příloha 2, Graf XII.

²³ Viz Příloha 2, Graf XIII.

²⁴ Viz Příloha 2, Graf XIV.

v zajištění prostředků na výuku vedenou rodilým mluvčím a v posílení orientace vyučujících cizích jazyků v oborech, pro které své žáky připravují – tyto potřeby jsou školami považovány za velmi důležité, nicméně nejsou ve srovnání s ostatními potřebami tolik zmiňovány.

Závěry z analýzy

Z výsledků didaktických testů pro cizí jazyky společné části maturitní zkoušky je patrná vysoká průměrná úspěšnost napříč všemi kategoriemi vzdělávání, zvláště pak v anglickém jazyce. V souvislosti s výsledky je nicméně třeba přihlídnout k tomu, že hranice úspěšnosti (*cut-off score*) v didaktických testech je pro cizí jazyky stanovena na 44 %, přičemž ve standardizovaných testech podobného typu je obvyklá minimální hranice úspěšnosti 60 %. Na základě výsledků tedy nelze zcela tvrdit, že by úspěšní absolventi maturitní zkoušky dosahovali jazykových znalostí na jazykové úrovni B1.

Také z testování znalostí žáků v cizích jazycích realizovaného ČŠI lze vyvodit, že při stanovené minimální hranici úspěšnosti 75 % je hrubá úspěšnost žáků jak v anglickém jazyce v 8. ročnících základních škol, tak v německém jazyce v 8. ročnících základních škol spíše neuspokojivá. Podobnou situaci lze pozorovat také u žáků 2. ročníků středních odborných škol.

Z hlediska připravenosti absolventů a míry osvojení jazykových kompetencí pociťují určité rezervy také zaměstnavatelé, zejména pak v případě absolventů maturitních oborů. Žáci maturitních oborů jsou s úrovní cizího jazyka ve smyslu kompetence získané na střední škole víceméně spokojeni. Pokud však přihlídneme k hodnocení připravenosti ke komunikaci v cizím jazyce podle požadavků trhu práce, je již spokojena menší část žáků. Oslovení žáci deklarují, že jim pro úspěšný vstup na trh práce mimo jiné chybí lepší znalost cizího jazyka v obecné rovině, s čímž souvisí i pociťovaný deficit komunikační úrovně v cizím jazyce.

Také žáci v oborech s výučním listem pociťují nedostatek v připravenosti pro komunikaci v cizím jazyce ve vztahu k požadavkům trhu práce – ve srovnání s hodnocením získané jazykové úrovně na střední škole je spokojenost žáků nižší, stejně jako v případě žáků maturitních oborů.

Z názorů zaměstnavatelů na budoucí vývoj a další směřování pracovního trhu z hlediska požadavků na pracovní sílu přitom vyplývá, že se význam osvojení jazykových dovedností pro možnost pracovního uplatnění bude v následujících letech zvyšovat.

Oblast jazykového vzdělávání je považována za důležitou také z pozice škol – pro základní školy, střední a vyšší odborné školy je tato oblast jednou z priorit, v této oblasti se plánují dále rozvíjet.

IV. Cíle jazykového vzdělávání

Navrhovaná Koncepce vychází z cílů evropské koncepce jazykového vzdělávání a jazykové politiky vícejazyčnosti, které jsou definovány především v dokumentech Evropské komise, Rady Evropy a v českých kurikulárních dokumentech. Koncepce zohledňuje Strategii digitálního vzdělávání do roku 2020, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 a připravovaný Kariérní řád učitelů a další podpůrné činnosti MŠMT, zejména v oblasti evropských a národních projektů na podporu jazykového vzdělávání, a to především chystané aktivity v rámci projektu IPs IMKA – OP VVV.

Koncepce jazykového vzdělávání sleduje dlouhodobý cíl, který je z hlediska cizojazyčné výuky klíčový: *Posílení komunikační kompetence²⁵ žáků v cizích jazycích*. Koncepce se ve svých dílčích cílech zaměřuje na následující oblasti: *komunikační kompetence žáků v cizích jazycích, jazyková, oborová a metodická vybavenost učitelů cizích jazyků, příprava budoucích učitelů cizích jazyků, zajištění dobrých a vhodných podmínek jazykového vzdělávání*.

A. Komunikační kompetence žáků v cizích jazycích

Napříč vzděláváním jsou v rámcových vzdělávacích programech definovány očekávané výstupy osvojených znalostí a dovedností žáků, které by měly odpovídat minimálním potřebám žáků komunikace v cizích jazycích. Dosažená komunikační kompetence žáka představuje výsledek v rámci jazykového vzdělávání a v rámci osvojování cizího jazyka.

B. Jazyková, oborová a metodická vybavenost učitelů cizích jazyků

Učitelé mají nejzásadnější vliv na kvalitu výuky a výsledky s tím spojené. Učitelé musejí mít prostor pro rozvoj nejenom v rámci svých oborových a pedagogických kompetencí, ale i v rámci jazykové kompetence, kterou je třeba rozvíjet a podporovat během celé profesní kariéry. Rovněž je třeba, aby v průběhu profesní dráhy sledovali moderní trendy výuky cizích jazyků, což jim může zprostředkovat DVPP.

C. Příprava budoucích učitelů cizích jazyků

Osobnost budoucího učitele se začíná utvářet během vysokoškolské přípravy, v rámci níž je třeba zabezpečit kvalitní jak odbornou, tak jazykovou přípravu.

D. Zajištění dobrých a vhodných podmínek jazykového vzdělávání

Jazykové vzdělávání představuje komplexní systém, v rámci něž je třeba kromě role jednotlivých aktérů zabezpečit vhodné podmínky vzdělávání, tj. vhodné nastavení systému, podmínky pro kontinuální rozvoj jazykové kompetence jak žáků, tak učitelů, podmínky pro ověřování a hodnocení dosažených znalostí a dovedností žáků.

Dílčí cíle jsou dále rozvíjeny těmito prioritami:

1) Metodicko-didaktické a jazykové semináře v rámci DVPP

Semináře se věnují rozvoji a hodnocení komunikačních kompetencí žáka v cizím jazyce, metodice CLIL, výuce odborného jazyka, využívání digitálních technologií ve výuce včetně rozvoje kompetencí učitele v cizím jazyce.

2) Profil absolventa

V rámci přípravy budoucích učitelů na vysokých školách bude iniciováno stanovení jednotných požadavků na Profil absolventů všech studijních programů vysokých škol připravujících budoucí učitele cizích jazyků. Profil vymezí kompetence, kterými budoucí učitelé cizích jazyků musejí disponovat pro možnost vykonávání svého

²⁵ Pojem komunikační kompetence je pojímán ve shodě se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky (2002, s. 110–133), ve kterém je chápána jako propojení lingvistických, sociolingvistických a pragmatických kompetencí. Jedná se o kompetenci, která umožňuje člověku jednat s využitím specifických jazykových prostředků v určité komunikační situaci.

povolání. Profil bude vytvořen ve spolupráci se zástupci VŠ a NAÚ. Splnění jednotných požadavků bude MŠMT posuzováno a vyžadováno v rámci poskytování stanoviska k žádostem o akreditaci studijních programů připravujících na regulovaná povolání.

3) Podpora mobility žáků a učitelů (cizích jazyků i nejazykových oborů)

Pro úspěšný rozvoj komunikační kompetence jak žáků, tak učitelů je nezbytnou podmínkou pobyt v autentickém prostředí, respektive kontakt s ním. V tomto ohledu sehrávají zásadní roli zahraniční pobyty a jazykové kurzy v rámci mobility.

4) Ověřování úrovně jazykových znalostí a dovedností

Kvalita procesu jazykového vzdělávání musí být nějakým způsobem měřitelná, proto je důležité rozvíjet stávající a stanovit nové diagnostické, hodnotící a testovací nástroje.

5) Rozvoj Metodických kabinetů

Systém Metodických kabinetů by se měl stát páteří osou podpory a dalšího vzdělávání všech učitelů v jazykovém vzdělávání.

6) Systematická úprava RVP dokumentů a rozvoj ŠVP

V souladu se současnými trendy vzdělávání a potřebami škol je nutné provádět pravidelnou úpravu RVP dokumentů a zajišťovat návaznost mezi jednotlivými stupni vzdělávání.

V. Nástroje a opatření

Zjištění analytické části Koncepce poukazují na skutečnost, že výsledky žáků jsou neuspokojivé a nejsou plně v souladu s očekávanými výstupy RVP dokumentů, zejména při zohlednění skutečnosti, že RVP uvádějí minimální očekávané úrovně osvojení jazyka. Výsledky žáků neodpovídají jejich praktickým potřebám, a to i ve vztahu k požadavkům trhu práce. Z těchto zjištění lze tedy do určité míry vyvodit to, že se nedaří naplňovat vlastní účel cizojazyčné výuky.

Nejzásadnější vliv na kvalitu výuky a výsledky s tím spojené mají učitelé, proto jsou v Koncepti jako jedna z priorit metodicko-didaktické semináře a podpora práce učitele. V tomto smyslu se jedná o nástroje, které poskytují podněty pro zlepšení kvality výuky. Pokud má být kvalita tohoto procesu nějakým způsobem měřitelná, je důležité stanovit diagnostické, hodnotící a testovací nástroje, které jsou definovány rovněž jako jedna z priorit.

Vzhledem k tomu, že se osobnost budoucího učitele výrazně utváří během vysokoškolské přípravy, je jednou z priorit stanovení jednotných požadavků na Profil absolventa studijních programů, tak, aby bylo zřejmé, jakými kompetencemi musí absolvent disponovat pro možnost vykonávání povolání učitele. Jazykové dovednosti učitele je třeba úspěšně rozvíjet nejenom v rámci učitelské přípravy, ale během celé profesní kariéry. Takový rozvoj nejlépe posílí zahraniční pobyty učitelů a jazykové kurzy (což mimo jiné potvrzují také názory základních, středních i vyšších odborných škol).

Česká školní inspekce (ČŠI) jako strážce kvality vzdělávání musí mít jednotný a všem moderním trendům odpovídající pohled na cizojazyčnou výuku. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby ČŠI kontinuálně pracovala na hodnotících kritériích cizojazyčné výuky a rozvoji dostupných testovacích nástrojů, které jsou také jednou z priorit.

Z pohledu celé vzdělávací soustavy, kterou jazyková výuka prostupuje, je žádoucí, aby byl efektivně nastaven systém Metodických kabinetů (projekt IPs IMKA). Metodické kabinety představují jednu samostatnou prioritu.

Pro uplatnění všech navrhovaných nástrojů je třeba dořešit některé změny v kurikulárních dokumentech. V RVP dokumentech pro střední odborné školy zakončené maturitou je třeba zavést povinnost nabídky Dalšího cizího jazyka, aby byla zajištěna návaznost na základní vzdělávání a naplněn princip podpory vícejazyčnosti.

Za pozitivní lze považovat zjištění, že školy si jsou v rámci všech stupňů vzdělávání vědomy důležitosti rozvoje jazykového vzdělávání – z výsledků šetření vyplývá, že tuto oblast považují za jednu z priorit. Z tohoto důvodu jsou zahrnuté nástroje provázány s financováním na základě projektových šablon OP VVV.

Z výše uvedeného popisu nástrojů a opatření vyplývá, že se Koncepte zaměřuje na podporu šesti priorit, které jsou následně představeny a v grafické podobě doplněny o nástroje včetně možných rizik, která mohou účinnost realizace oslabit či znemožnit, a opatření, která jsou pro realizaci nástrojů nezbytná. Pořadí stanovených priorit nenaznačuje jejich upřednostnění, neboť všem prioritám je přikládána stejná váha důležitosti. Uvedené nástroje a opatření primárně reagují na aktuální nastavení projektů v rámci OP VVV. Pouze doplňkově se očekává financování ze státního rozpočtu ČR:

- 1) Metodicko-didaktické a jazykové semináře v rámci DVPP**
- 2) Profil absolventa**
- 3) Podpora mobility žáků a učitelů (cizích jazyků i nejazykových oborů)**
- 4) Ověřování úrovně jazykových znalostí a dovedností**
- 5) Rozvoj Metodických kabinetů**
- 6) Systematická úprava RVP dokumentů a rozvoj ŠVP**

Nástroj	Realizátor	Rizika	Opatření pro realizaci daného nástroje	Finanční prostředky	Harmonogram
Priorita 1: Metodicko-didaktické a jazykové semináře v rámci DVPP					
<ul style="list-style-type: none"> • Metodicko-didaktické semináře • Téma 1: Uplatňování metod rozvíjejících komunikační kompetenci v cizím jazyce ve všech čtyřech řečových dovednostech (čtení, poslech, psaní, mluvení) žáků ve výuce (s využitím stávajících příkladů dobré praxe) <u>Cílová skupina:</u> učitelé 1. a 2. stupně ZŠ, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť • Téma 2: Rozvoj schopnosti diagnostikovat, hodnotit a testovat ve výuce cizích jazyků s ohledem na hodnocení úrovně osvojení cizího jazyka v uzlových bodech vzdělávání včetně maturitní zkoušky z cizího jazyka a rozvoje dovednosti sebehodnocení 	Subjekty činné v oblasti DVPP (včetně NIDV) Vysokoškolská pracoviště připravující budoucí učitele	Motivace učitele Zástup učitele ve výuce Reálná implementace nových poznatků ze semináře do výuky Provázanost s konkrétní osobou učitele (CLIL) Obsah odborného cizího jazyka pro jednotlivé obory vzdělávání není stanoven (Výuka odborného jazyka) ICT zázemí škol (Digitální technologie)	Standard učitele (v návaznosti na Kariérní řád) Rámec kompetencí učitele cizích jazyků (s využitím existujících praktických nástrojů Rady Evropy a Evropské komise) Evropský rámec kompetencí učitele pro výuku CLIL (CLIL, Výuka odborného jazyka) Zajištění kontroly uskutečňovaných akreditovaných kurzů DVPP	OP VVV Státní rozpočet	2017–2022
			Nastavení obsahových požadavků na šablony pro vzdělávání pedagogů – financovaných z OP VVV Nastavení obsahu DVPP kurzů pro potřebu šablon Standard učitele (v návaznosti na Kariérní řád)		2017–2022

<ul style="list-style-type: none"> • Téma 3: Integrace obsahu a jazyka (soft CLIL)²⁶ pro učitele cizích jazyků ZŠ a SŠ (na základě dostupných metodik a příruček) <u>Cílová skupina:</u> učitelé 1. a 2. stupně ZŠ, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť 					2017–2022
<ul style="list-style-type: none"> • Téma 4: Výuka odborného jazyka (pro profesní účely) na středních odborných školách, na středních odborných učilištích²⁷ <u>Cílová skupina:</u> učitelé středních odborných škol, středních odborných učilišť 					2017–2022
<ul style="list-style-type: none"> • Téma 5: Efektivní využívání digitálních technologií ve výuce cizích jazyků <u>Cílová skupina:</u> učitelé 1. a 2. stupně ZŠ, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť 					2017–2022
<ul style="list-style-type: none"> • Jazykové vzdělávání v cizím jazyce (pro posílení a upevnění jazykové úrovně učitele) 	Subjekty činné v oblasti DVPP (včetně NIDV)	Motivace učitele Udržitelnost cizojazyčných	Standard učitele (v návaznosti na Kariérní řád)	OP VVV Státní rozpočet	2017–2022

²⁶ V rámci soft CLIL se jedná o všeobecná témata, která může učit učitel aprobovaný pouze pro výuku cizího jazyka. Pokud by se mělo jednat o integraci neязыkového předmětu a cizího jazyka, jedná se o tzv. hard CLIL. Takové semináře je třeba orientovat na učitele neязыkových předmětů a nikoliv na jazykáře.

²⁷ Obsah těchto seminářů je důležité směřovat na ty učitele vyučovacích předmětů, kteří budou ve svých hodinách odborný jazyk vyučovat.

<ul style="list-style-type: none"> • <u>Cílová skupina:</u> učitelé cizích jazyků 1. a 2. stupně ZŠ, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť • Vytvoření vzdělávacího programu, který zkvalitní podmínky pro soustavné a systematické další vzdělávání učitelů cizího jazyka 		dovedností a znalostí učitele	Zajištění kontroly uskutečňovaných akreditovaných kurzů DVPP Nastavení obsahových požadavků na šablony pro vzdělávání pedagogů – financovaných z OP VVV Nastavení obsahu DVPP kurzů pro potřebu šablon		2018–2019
Priorita 2: Profil absolventa					
<ul style="list-style-type: none"> • V rámci přípravy budoucích učitelů na vysokých školách iniciace stanovení jednotných požadavků na Profil absolventů všech studijních programů vysokých škol připravujících budoucí učitele cizích jazyků 	MŠMT, VŠ, NAÚ	Autonomie VŠ	Profil vymezí kompetence, kterými budoucí učitelé cizích jazyků musejí disponovat pro možnost vykonávání svého povolání. Profil bude vytvořen ve spolupráci se zástupci VŠ a NAÚ. Splnění jednotných požadavků bude MŠMT posuzováno a vyžadováno v rámci poskytování stanoviska k žádostem o akreditaci studijních programů připravujících na regulovaná povolání. Provázání Profilu absolventa se Standardem učitele (v návaznosti na Kariérní řád)	IPs IMKA – OP VVV	2018–2021

			Rámec kompetencí učitele cizích jazyků (s využitím existujících praktických nástrojů Rady Evropy a Evropské komise)		
Priorita 3: Podpora mobilit žáků a učitelů (cizích jazyků i neязыkových oborů)					
<ul style="list-style-type: none"> Mobility skupin a kolektivů na ZŠ (a SŠ) za předpokladu realizace mezinárodního vzdělávacího projektu eTwinning 	DZS		Registrovaný mezinárodní projekt (řízený průběh a jasný výstup, vzdělávací aktivita spojená s kontaktem s dalšími účastníky projektu, nutná komunikace a zpracování předem zadaného tématu apod.)	Podpora v rámci programu Erasmus+	2017–2022
<ul style="list-style-type: none"> Podpora mobilitních programů pro všechny studenty vysokých škol (zejména pro studenty – budoucí učitele jazyků) 	MŠMT		Rozpočtový okruh IV státního rozpočtu pro vysoké školy, Ukazatel D: mezinárodní spolupráce	Státní rozpočet	2017–2022
<ul style="list-style-type: none"> Mobility učitelů (pobyty v zahraničí) ideálně s jasným výstupem pro vlastní praxi 	DZS			Podpora v rámci programu Erasmus+	2017–2022
Priorita 4: Ověřování úrovně jazykových znalostí a dovedností					
<ul style="list-style-type: none"> Sjednocení pohledu na kvalitu výuky cizích jazyků v rámci hodnotící činnosti České školní inspekce 	ČŠI		Provázanost s činností Metodických kabinetů (NIDV)	Státní rozpočet OP VVV (IPs Komplexní systém hodnocení)	2019–2022
<ul style="list-style-type: none"> Využívání a rozvíjení nástroje InspIS SET pro ověřování výsledků žáků ZŠ a SŠ, pravidelné ověřování úrovně jazykových znalostí a dovedností 	ČŠI		Provázanost s činností Metodických kabinetů (NIDV)	Provázanost s projektem ČŠI Komplexní systém hodnocení (OP VVV)	2019–2022

Priorita 5: Rozvoj Metodických kabinetů					
<ul style="list-style-type: none"> Využití systému Metodických kabinetů (včetně nastavení spolupráce ústředního metodika DVPP s Metodickou radou MŠMT) a podpora profesního rozvoje vyučujících cizích jazyků <p>Navrhované aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastavení systému vzdělávání a podpory lektorů a metodiků cizích jazyků Rozvoj práce učitele s výsledky testu ve výuce (výsledky testů ČŠI) Vytvoření a podpora konceptu uvádějícího učitele s ohledem na podporu začínajících učitelů cizích jazyků ve dvouletém adaptačním období (v návaznosti na Kariérní řád) 	NIDV	Definice odborných požadavků na ústředního metodika DVPP a odborného garanta Metodického kabinetu		IPs IMKA – OP VVV (Pilotní ověřování Metodických kabinetů cizích jazyků od roku 2019, implementace v rámci kariérního systému od roku 2020)	2019–2022
Priorita 6: Systematická úprava RVP dokumentů a rozvoj ŠVP					
<ul style="list-style-type: none"> Revize a úprava dokumentu RVP s cílem výuky dvou cizích jazyků (zavedení povinnosti nabídky Dalšího cizího jazyka v oborech vzdělání kategorie M a LO) 	NÚV	Personální zabezpečení ve školách	Sladění s harmonogramem revizí RVP Návaznost na povinně zavedený další cizí jazyk v základním vzdělávání	Státní rozpočet	2018–2019

<ul style="list-style-type: none">• Kulaté stoly pro koordinátory ŠVP s cílem informovat o obsahu oblasti Jazyk a jazyková komunikace s ohledem na rozvoj dovedností (propojení s úpravami RVP) <u>Cílová skupina:</u> ředitelé, vedoucí pracovníci školských zařízení, koordinátoři ŠVP	NÚV, MŠMT	Motivace účastníků Motivace škol implementovat nové poznatky do ŠVP		Státní rozpočet IPs IMKA – OP VVV	2017–2020
--	-----------	--	--	--	-----------

Příloha 1

Minimální výstupní úroveň znalostí cizích jazyků v jednotlivých oborech vzdělávání a minimální počet hodin

Tabulka 1 – Požadované minimální výstupní úrovně v RVP podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ)

Obor vzdělávání	Vzdělávací obor Cizí jazyk	Vzdělávací obor Další cizí jazyk
Základní vzdělávání	A2 ²⁸ (5. roč. A1, 9. roč. A2)	A1
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou – obory gymnázií	B2 s návazností na předchozí vzdělávání (předpokládaná úroveň A2)	B1 s návazností na předchozí vzdělávání (předpokládaná úroveň A1)
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou	B1 s návazností na předchozí vzdělávání (předpokládaná úroveň A2)	A2 ²⁹ bez návaznosti na předchozí vzdělávání
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělání s výučním listem – H	A2+ s návazností na předchozí vzdělávání	A1/A1+ bez návaznosti na předchozí vzdělávání ³⁰
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělání nebo střední vzdělání s výučním listem – J, E	A1	-----
Konzervatoře	B1	A2
Nástavbové studium	B1	

²⁸ Úrovně vzdělání jsou v RVP ZV i v RVP pro střední vzdělávání vymezeny jako minimální. Vzdělávání může směřovat k dosažení vyšší úrovně; tuto úroveň si stanoví škola.

²⁹ Avšak ne všechny obory odborného vzdělávání mají povinné dva cizí jazyky.

³⁰ Povinný je pouze v oboru vzdělání 65-51-H/01 Kuchař-číšník.

Tabulka 2 – Současný stav minimální časové dotace, který je pro zařazování cizích jazyků definován v RVP a ze kterého vychází tvorba ŠVP

Obor vzdělávání	Cizí jazyk	Další cizí jazyk
Základní vzdělávání na 1. stupni (1.–5. ročník, povinně od 3. ročníku)	9 hod. ³¹ – nejpozději od 3. ročníku	nepovinně z disponibilní časové dotace ³² nebo v rámci volnočasových aktivit
Základní vzdělávání na 2. stupni (6.–9. ročník)	12 hod.	6 hod., nejpozději od 8. ročníku
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou – obory gymnázií	12 hod.	12 hod.
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou; povinný 2. cizí jazyk v oborech: lycea, obchodní akademie, obory logistiky, podnikání, provozu dopravy, finančních služeb, cestovního ruchu, hotelnictví	10 hod. týdenních	10 hod. ³³
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělávání s výučním listem – H (tříleté studium v denní formě)	6 hod.	disponibilní hodiny (nepovinná výuka)
Odborné vzdělávání poskytující střední vzdělávání nebo střední vzdělávání s výučním listem – J, E	nepovinná výuka	nepovinná výuka
Konzervatoře	26 hod. týdenních (8leté studium) ³⁴	výuka dalšího cizího jazyka je na úrovni ZŠ povinná, dále disponibilní hodiny
Nástavbové studium	5 hod. týdenních (2leté studium)	disponibilní hodiny

³¹ Časové dotace jsou v RVP stanoveny jako minimální, školy je mohou navýšit z disponibilní časové dotace.

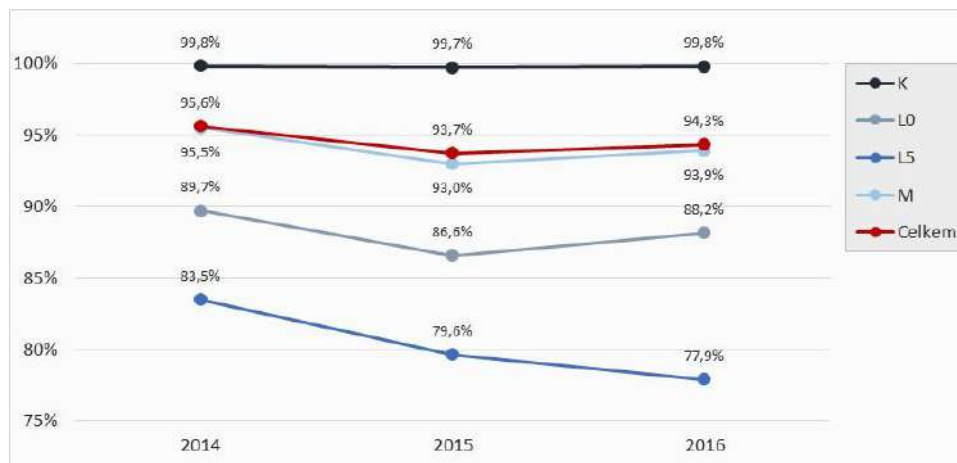
³² V RVP ZV a RVP G se používá pojem disponibilní časová dotace. V RVP pro střední odborné vzdělávání se používá pojem disponibilní hodiny.

³³ Tato časová dotace je v RVP pro odborné vzdělávání doporučena jako minimální pro výuku dalšího cizího jazyka. Pokud je v RVP stanovena povinně výuka dvou cizích jazyků, je dotace vymezena souhrnně pro oba jazyky; např. lyceální obory mají dotaci pro oba jazyky 21 hodin, obchodní akademie 18 hodin.

³⁴ V 6letých oborech vzdělání jsou 2 cizí jazyky v rozsahu 22 hodin výuky povinné pouze v oboru Zpěv; v ostatních oborech se vyučuje povinně pouze jeden cizí jazyk v rozsahu 12 hodin. Výuka v konzervatoři se ukončuje absolutoriem, jehož součástí je zkouška z cizího jazyka. Absolvent získává stupeň vzdělání vyšší odborné.

Příloha 2

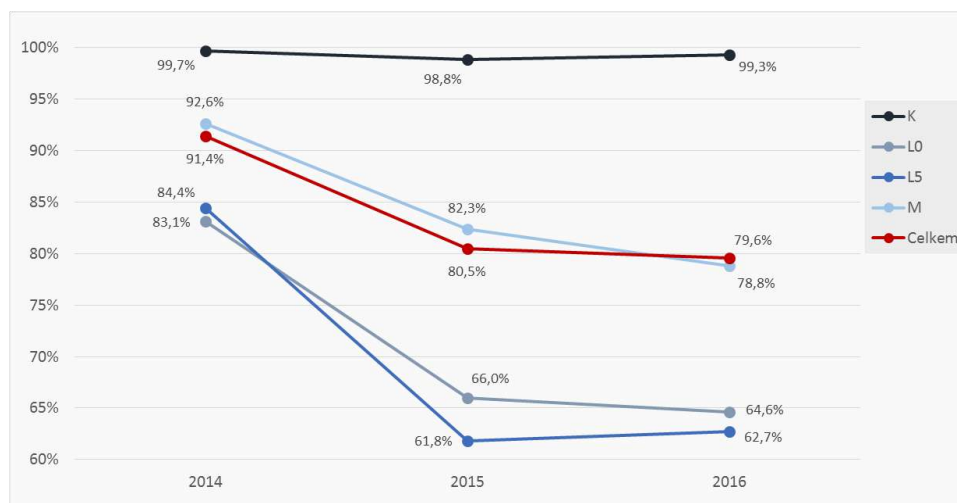
Graf I: Průměrná úspěšnost v didaktickém testu z anglického jazyka (2014–2016)

Zdroj dat: CERMAT – výsledky didaktických testů z AJ za roky 2014–2016, vlastní výpočty

Pozn.: Data obsahují údaje za žáky bez uzpůsobení zkoušky pro sluchově postižené, kteří vykonávali maturitní zkoušku v prvním termínu (řádném, popř. náhradním). Data odrážejí hrubou úspěšnost žáků, tedy podíl úspěšných žáků na jejich celkovém počtu. V roce 2016 došlo k úpravám didaktického testu z anglického jazyka. Test byl oproti předchozím rokům obohacen o jednu úlohu a za úspěšnost ve vybraných úlohách bylo nastaveno vyšší bodové ohodnocení – to může vést k vyšší celkové úspěšnosti žáků.

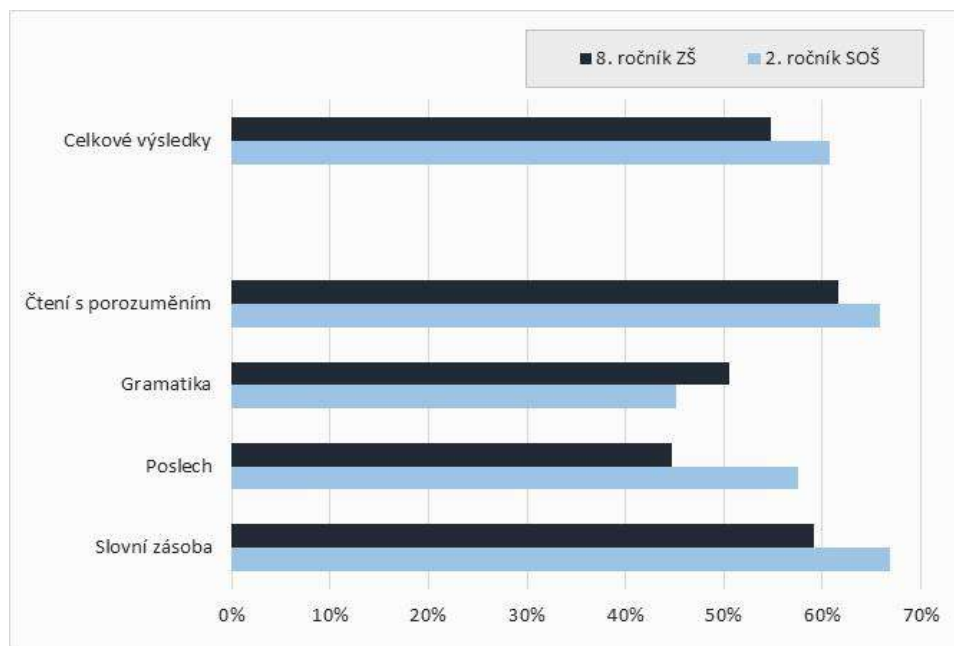
Graf II: Průměrná úspěšnost v didaktickém testu z německého jazyka (jaro 2014 – 2016)

Zdroj dat: CERMAT – výsledky didaktických testů z NJ za roky 2014–2016, vlastní výpočty

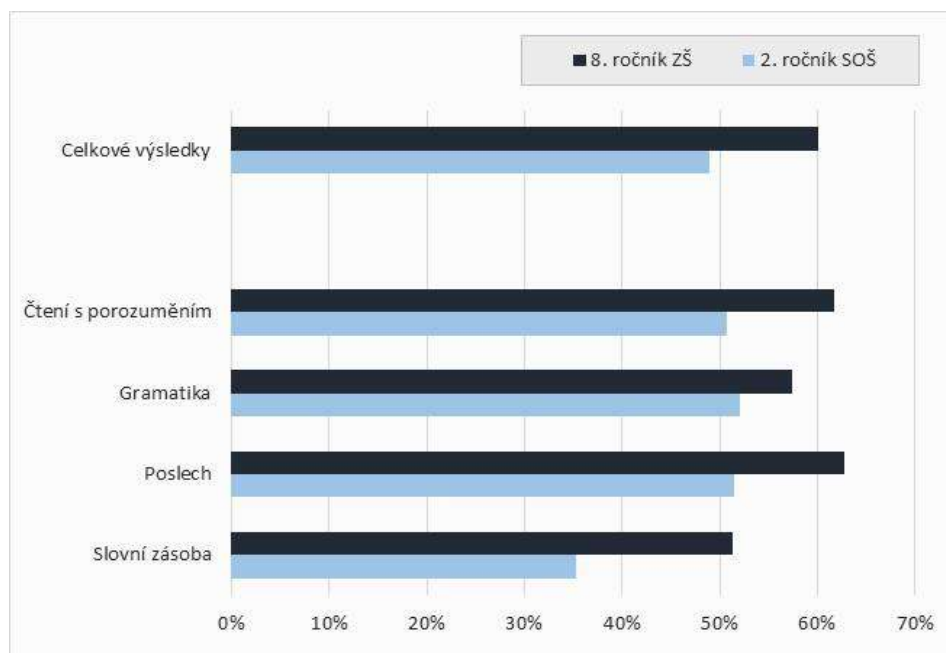
Pozn.: Data obsahují údaje za žáky bez uzpůsobení zkoušky pro sluchově postižené, kteří vykonávali maturitní zkoušku v prvním termínu (řádném, popř. náhradním). Data odrážejí hrubou úspěšnost žáků, tedy podíl úspěšných žáků na jejich celkovém počtu.

Graf III: Celkové výsledky a hrubá úspěšnost podle tematických okruhů – anglický jazyk (2014)

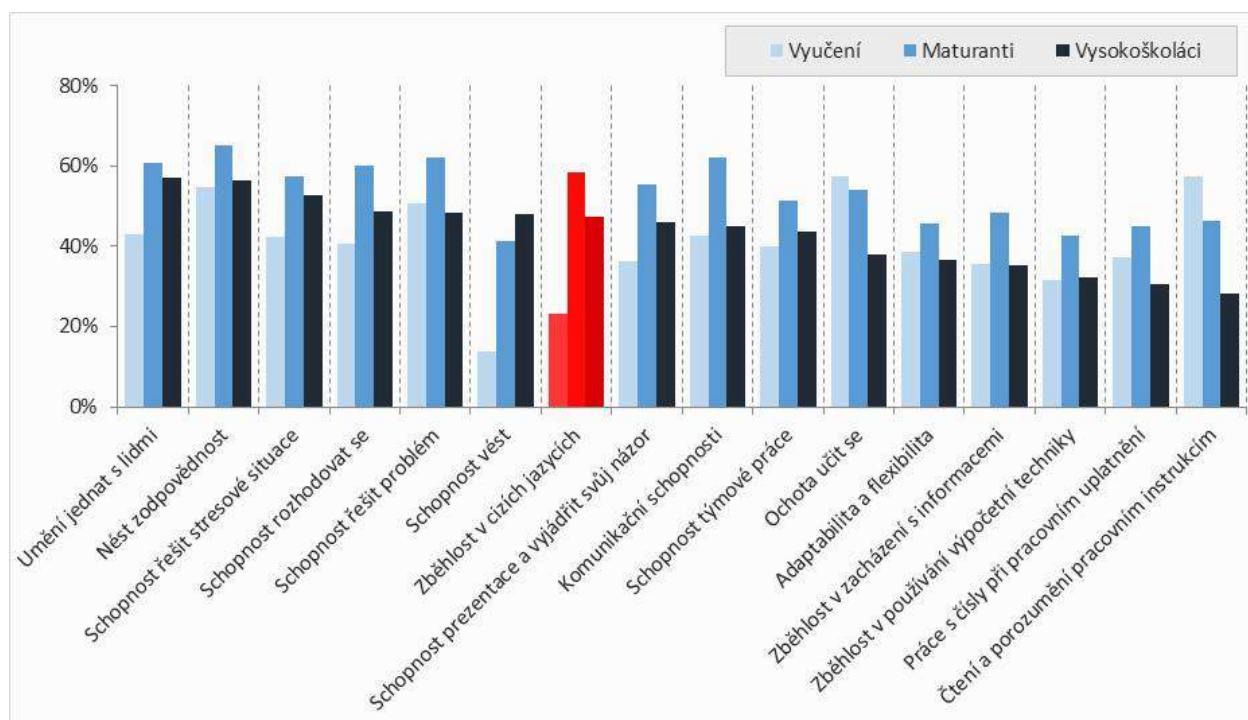
Zdroj: ČŠI – výběrové šetření výsledků žáků ve školním roce 2013/2014 – 8. ročníky ZŠ a 2. ročníky SŠ (viz: http://www.csicr.cz/html/VZVZ_2014/html5/index.html?&locale=CSY&pn=5)

Graf IV: Celkové výsledky a hrubá úspěšnost podle tematických okruhů – německý jazyk (2014)

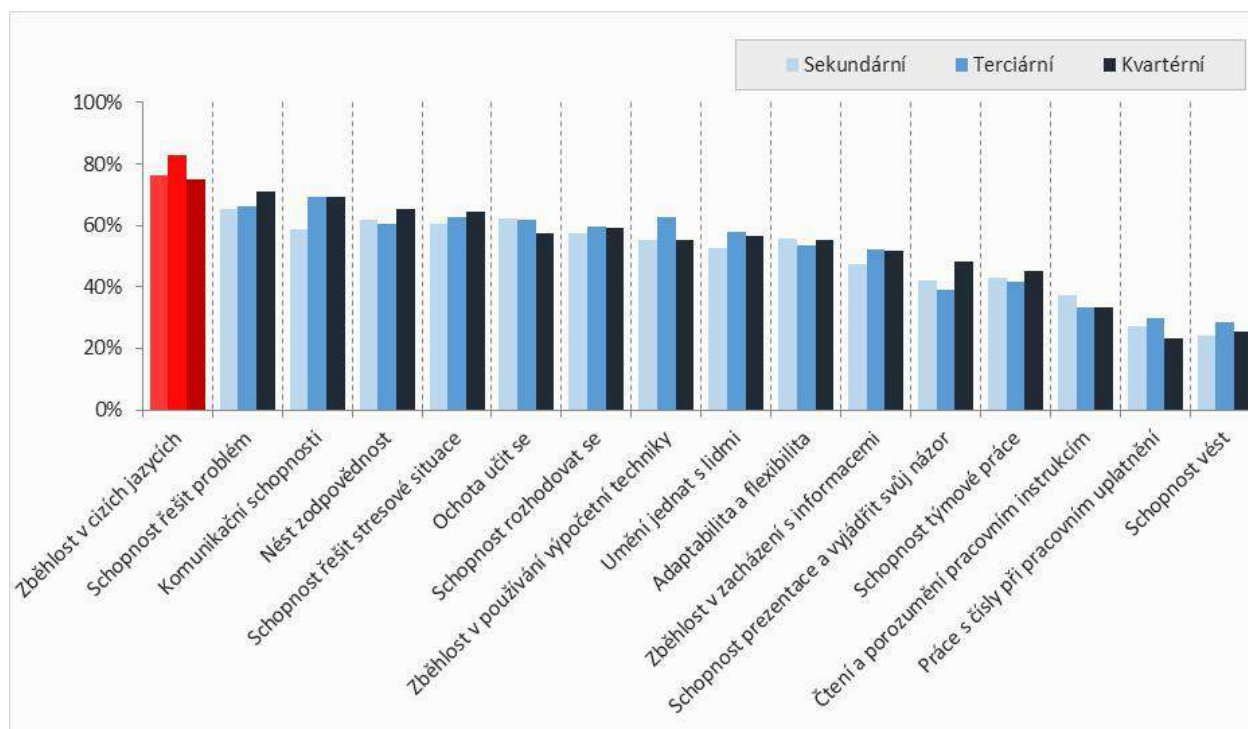
Zdroj: ČŠI – výběrové šetření výsledků žáků ve školním roce 2013/2014 – 8. ročníky ZŠ a 2. ročníky SŠ (viz: http://www.csicr.cz/html/VZVZ_2014/html5/index.html?&locale=CSY&pn=5)

Graf V: Kompetence, na které by se školy měly v přípravě žáků více zaměřit z hlediska dosažené úrovně vzdělání (2013)

Zdroj: NÚV – Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol (2013)

Graf VI: Kompetence, u kterých podle zaměstnavatelů vzroste důležitost, se zohledněním sektorové příslušnosti zaměstnavatelů (2013)

Zdroj: NÚV – Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol (2013)

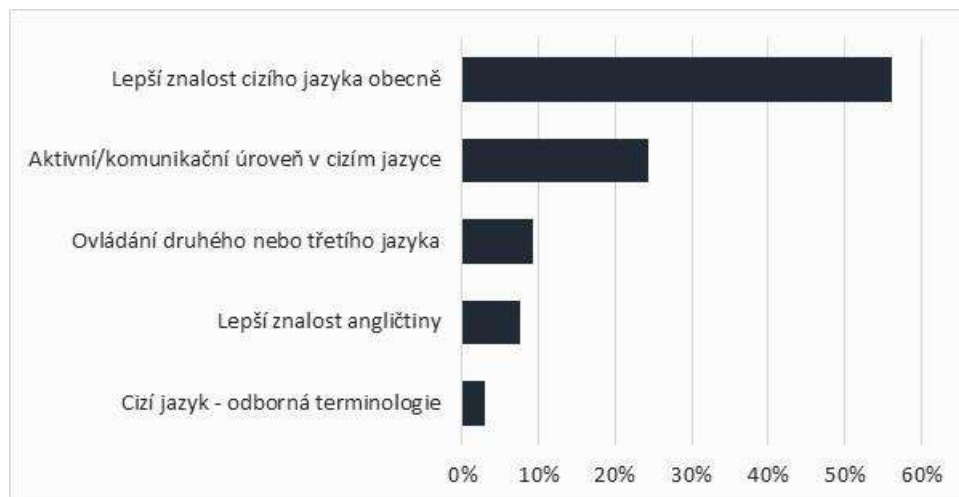
Graf VII: Porovnání znalosti cizího jazyka jako kompetence získané na střední škole se schopností komunikace požadované trhem práce

	Cizí jazyk - hodnocení kompetence získané na střední škole (% kladných odpovědí)	Schopnost komunikace v cizím jazyce z hlediska požadavků trhu práce (% kladných odpovědí)	Rozdíl v p.b.
26 Elektrotechnika, telek. a VT.	73%	51%	-22
41 Zemědělství a lesnictví	64%	43%	-21
37 Doprava a spoje	67%	48%	-18
63 Ekonomika a administrativa	81%	65%	-16
23 Strojírenství a strojírenská výr.	64%	49%	-15
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	74%	62%	-12
Stř. vz. - kat. M - vybrané sk. oborů	75%	63%	-12
36 Stavebnictví	64%	52%	-12
65 Gastronomie, hotelnictví a tur.	80%	72%	-8
18 Informatické obory	75%	68%	-6
68 Právo, právní a veřejnosprávní čin.	83%	76%	-6
82 Umění a užité umění	76%	71%	-6
78 Obecně odborná příprava	77%	74%	-4

Zdroj: NÚV – Přejchod absolventů středních škol na trh práce – I. etapa – šetření 2015

Pozn.: V rámci výstupu jsou zahrnuti pouze respondenti, kteří odpověděli na obě otázky (hodnocení kompetencí získaných na střední škole + schopnost komunikace v cizím jazyce z hlediska požadavků trhu práce).

Graf VIII: Jaké jazykové dovednosti žákům chybějí pro úspěšný vstup na trh práce?

Zdroj: NÚV – Přejchod absolventů středních škol na trh práce – I. etapa – šetření 2015

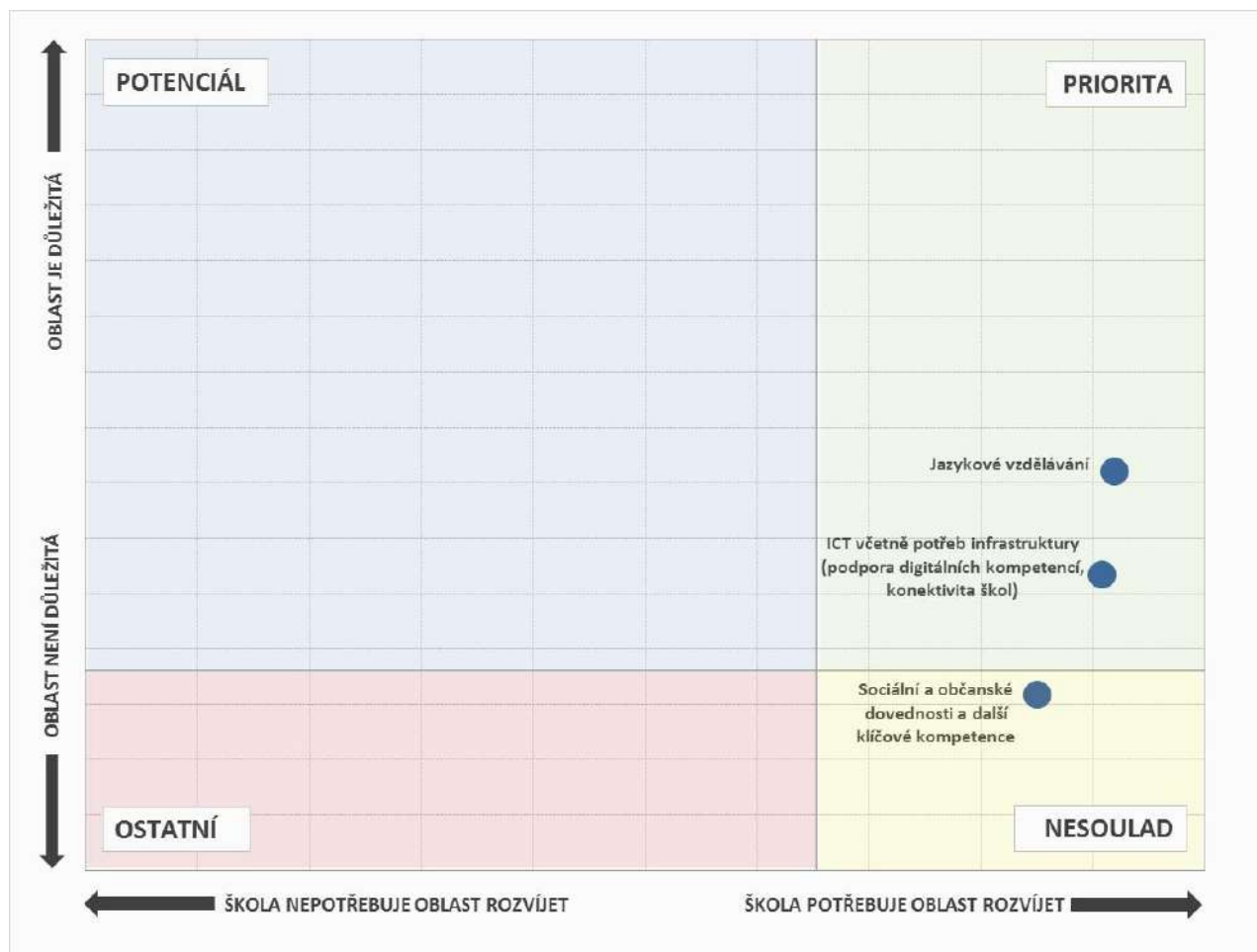
Graf IX: Porovnání znalosti cizího jazyka jako kompetence získané na střední škole se schopností komunikace požadované trhem práce

	Cizí jazyk - hodnocení kompetence získané na střední škole (% kladných odpovědí)	Schopnost komunikace v cizím jazyce z hlediska požadavků trhu práce (% kladných odpovědí)	Rozdíl v p.b.
26 Elektrotechnika, telek. a VT.	79%	42%	-37
29 Potravinářství	73%	47%	-26
65 Gastronomie, hotelnictví a tur.	69%	50%	-20
Kategorie H - vybrané skup. oborů	65%	47%	-18
36 Stavebnictví	60%	43%	-17
66 Obchod	36%	20%	-16
41 Zemědělství a lesnictví	67%	52%	-14
69 Osobní a provozní služby	58%	48%	-10
23 Strojírenství a strojírenská výroba	59%	54%	-6

Zdroj: NÚV – Přechod absolventů středních škol na trh práce – I. etapa – šetření 2015

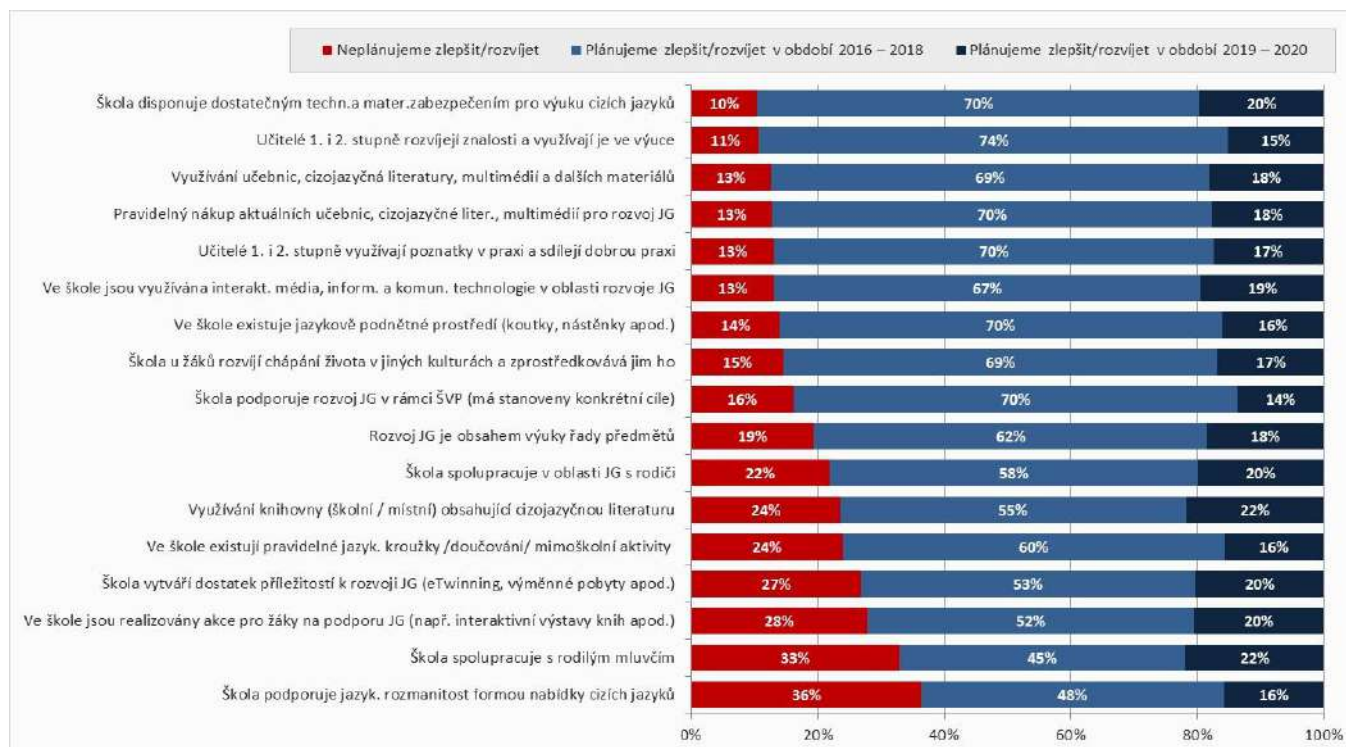
Pozn.: V rámci výstupu jsou zahrnuti pouze respondenti, kteří odpověděli na obě otázky (hodnocení kompetencí získaných na střední škole + schopnost komunikace v cizím jazyce z hlediska požadavků trhu práce).

Graf X: Potřeba základních škol rozvíjet se v příslušných oblastech při zohlednění jejich důležitosti

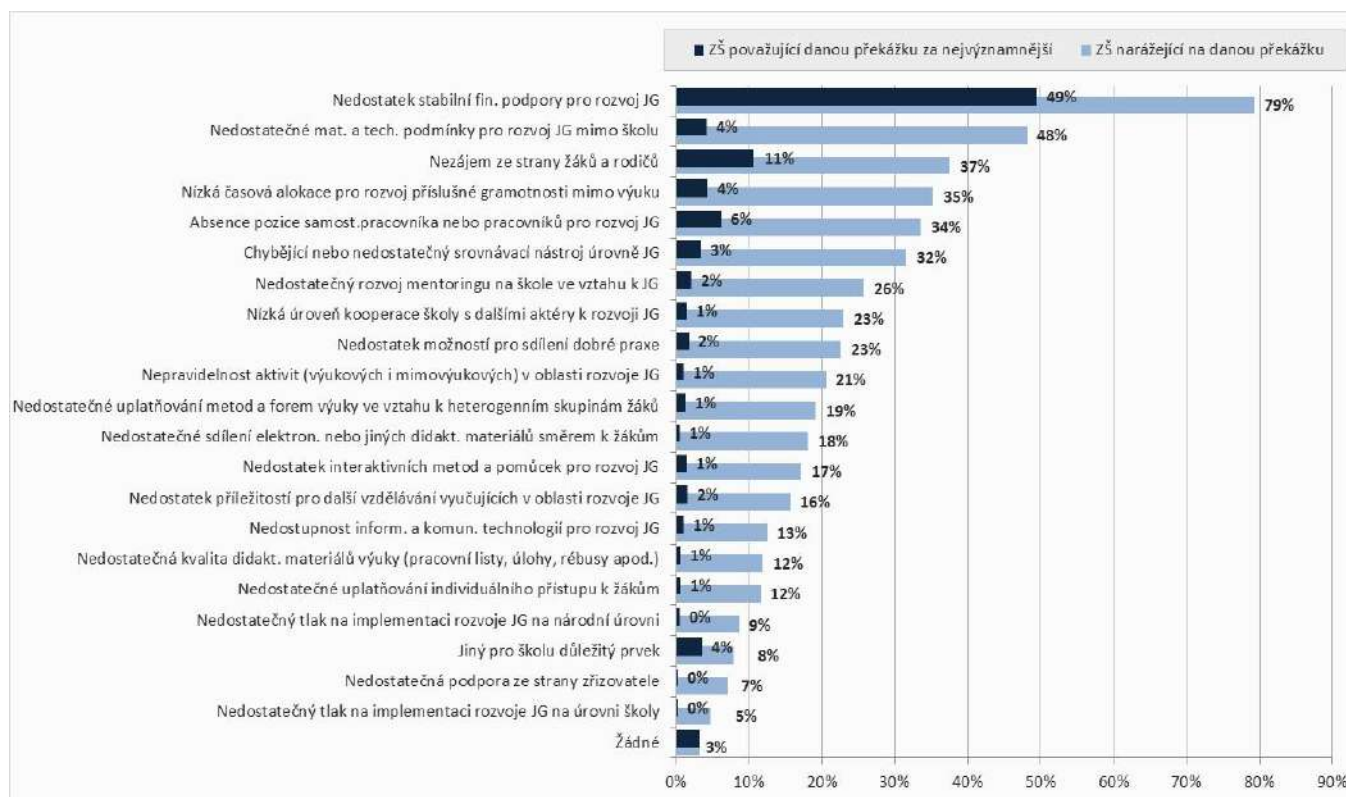
Zdroj: MAP/SRP – analýza potřeb MŠ a ZŠ (2015)

Graf XI: Struktura základních škol podle plánovaného zlepšení v oblasti rozvoje jazykové gramotnosti

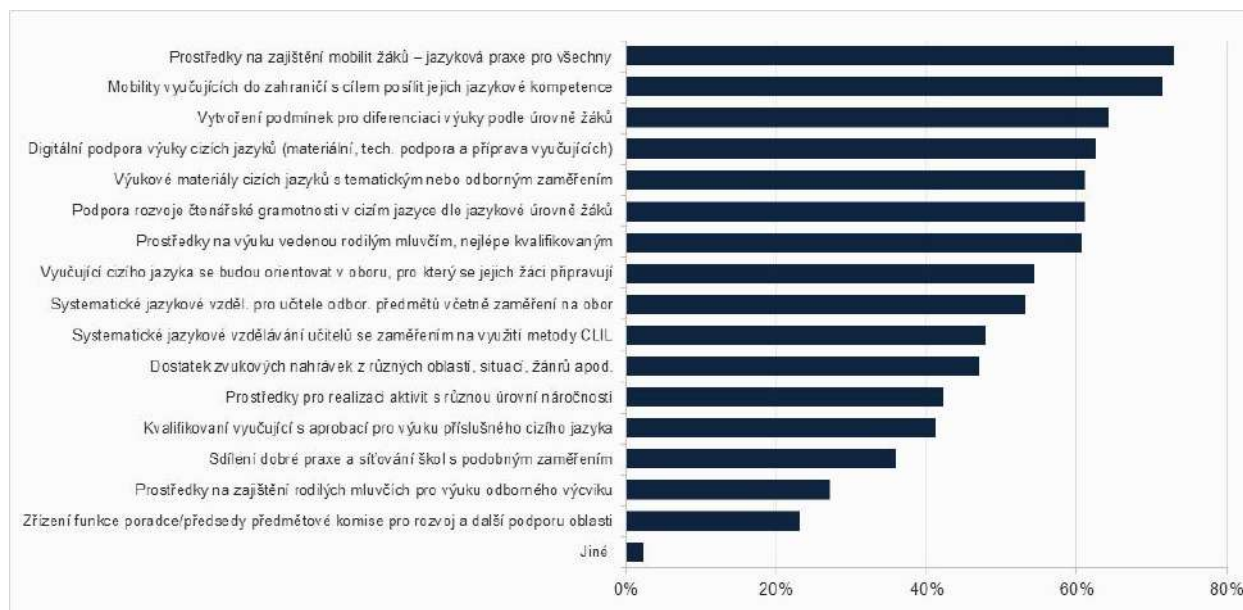
Zdroj: MAP/SRP – analýza potřeb MŠ a ZŠ (2015)

Graf XII: Podíl základních škol, které narážejí na překážky v oblasti rozvoje jazykové gramotnosti

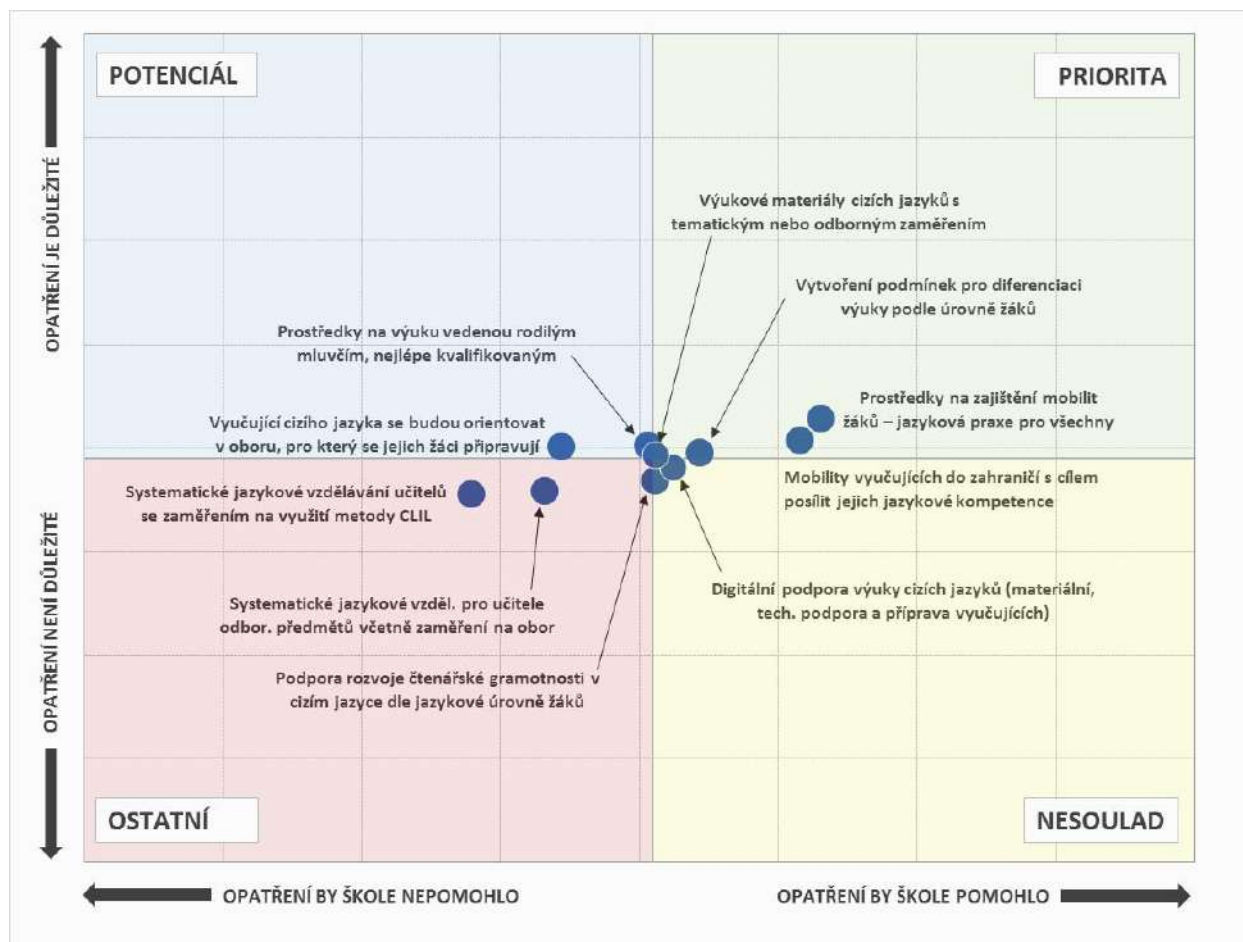
Zdroj: MAP/SRP – analýza potřeb MŠ a ZŠ (2015)

Graf XIII: Opatření, která by středním a vyšším odborným školám pomohla v rozvoji jazykového vzdělávání

Zdroj: NÚV – analýza potřeb SŠ a VOŠ v rámci projektu P-KAP (2015/2016)

Graf XIV: Potřeba středních a vyšších odborných škol rozvíjet se v příslušných oblastech při zohlednění jejich důležitosti

Zdroj: NÚV – analýza potřeb SŠ a VOŠ v rámci projektu P-KAP (2015/2016)